Fabels en feiten over morfine

Beter voor elkaar

Ikazia ziekenhuis

Fabels en feiten over morfine

Inleiding

In overleg met uw arts gaat u morfine gebruiken. Morfine behoort tot een groep geneesmiddelen, die morfineachtige pijnstillers of opioïden worden genoemd. Waar in deze folder over morfine wordt gesproken, kan ook een ander opioïd bedoeld worden (zoals fentanyl of oxycodone). Morfine wordt voorgeschreven om pijn te verlichten. Soms wordt morfine gebruikt bij benauwdheidklachten.

Het gebruik van morfine kan bij u vragen oproepen. Deze folder is bedoeld om die vragen te beantwoorden en u op de hoogte te brengen van fabels en feiten over morfine. De informatie in deze folder heeft vooral betrekking op het gebruik van morfine bij pijn. Mocht u na het lezen van deze folder nog vragen hebben, bespreek deze dan met uw arts.

De functie van pijn

In het algemeen is pijn een belangrijk waarschuwend signaal. Pijn ontstaat wanneer een beschadigd deel van het lichaam via gevoelszenuwen een "bericht" stuurt aan de hersenen. Meestal verdwijnt de pijn als de oorzaak ervan is weggenomen. Maar soms kan de oorzaak niet worden weggenomen, zoals bij bepaalde soorten kanker, maar ook bij bepaalde niet kwaadaardige ziekten zoals reuma. Dan heeft de waarschuwende functie van pijn geen zin meer en is goede pijnbestrijding nodig.

De behandeling van pijn

Kortdurende, maar ook langdurige, ernstige pijn is vaak goed te verlichten met medicijnen. Pijnbehandeling gaat meestal via een stappenplan.
De pijnbehandeling wordt gestart met paracetamol en/of een middel als ibuprofen. Morfine wordt hieraan toegevoegd als belangrijke volgende stap. Morfine zorgt ervoor dat het "bericht" in de hersenen niet of minder sterk aankomt. Hierdoor voelt u de pijn minder.

De behandeling van benauwdheid

Benauwdheid kan zich voordoen bij een slecht pompend hart en slecht werkende longen. Morfine is het meest effectieve middel om benauwdheid te verlichten.

Morfine: fabels en feiten

Morfine is een krachtig middel waarmee veel ervaring is opgedaan.
Er zijn al veel patiënten mee behandeld.
Toch bestaan er nog de nodige onduidelijkheden over morfine.
Over morfine bestaan tal van fabels die we voor u proberen te ontzenuwen.

Fabel: Morfine werkt verslavend.

Feit: Verslaving is onder te verdelen in geestelijke en lichamelijke afhankelijkheid. Als u morfine als pijnstiller gebruikt, is de kans op geestelijke afhankelijkheid zeer gering. Een verslaving treedt op wanneer iemand zonder pijn morfine gebruikt, dan treedt er een bepaalde 'kick' op. Deze 'kick' treedt niet op wanneer morfine de functie heeft om pijn te verlichten. Zoals bij bijna ieder geneesmiddel dat langdurig wordt gebruikt, is er wel sprake van lichamelijke gewenning aan morfine. Dit is op zich niet schadelijk. Alleen als het gebruik van morfine plotseling wordt gestaakt, kan dat zogenaamde ontwenningsverschijnselen veroorzaken.
Voorbeelden zijn: hartkloppingen, zweten, misselijkheid, braken en diarree. Deze verschijnselen kunnen worden voorkomen door de dosis geleidelijk te verlagen. Doe dit in overleg met uw arts.

Fabel: Van morfine heb je steeds meer nodig.

Feit: De kans op verslaving aan morfine is zeer gering. De reden waarom de dosering van morfine wordt verhoogd, is omdat de pijn toe kan nemen. De pijn bepaalt hoeveel morfine u nodig heeft. Daarbij is het goed om te weten dat de dosis van morfine in principe geen bovengrens heeft. Er zijn mensen die het honderdvoudige van de dosering waarmee ze gestart zijn, krijgen toegediend.

Fabel: Morfine werkt levensbekortend.

Feit: Het is een misverstand dat morfine alleen wordt gegeven in het eindstadium van kanker.
De veronderstelling dat morfine levensbekortend werkt, is niet juist. Morfine wordt niet voorgeschreven om de dood te bespoedigen. Ongeveer 25% van de morfine wordt gebruikt door patiënten met langdurige, chronische ziekten zoals reuma. Morfine kan dus jaren achtereen als pijnstiller worden voorgeschreven. Ook kan morfine tijdelijk worden gegeven en daarna worden afgebouwd, zoals na een operatie.

Fabel: Morfine veroorzaakt ademhalingsmoeilijkheden.

Feit: Bij de behandeling van pijn met morfine spelen ademhalingsmoeilijkheden geen rol. Alleen zeer hoog gedoseerde morfine–injecties in een ader kunnen problemen met de ademhaling veroorzaken. Benauwdheid kan juist reden zijn om morfine voor te schrijven, zoals in de inleiding is beschreven.

Fabel: Van morfine word je suf.

Feit: Sufheid is een bijwerking die kan optreden tijdens de eerste dagen van de behandeling met morfine of na verhoging van de dosis morfine. Vaak wordt de innerlijke rust, die optreedt als men geen last meer heeft van pijn, verward met sufheid en slaperigheid.
Omdat pijn geen spelbreker meer is, kunt u beter slapen en na enkele dagen weer op krachten zijn om zo mogelijk deel te nemen aan het sociale leven. Indien u suf blijft, neemt u dan contact op met uw behandelend arts.

Fabel: Morfine heeft veel bijwerkingen.

Feit: De belangrijkste bijwerkingen zijn: sufheid, verstopping (obstipatie), misselijkheid, duizeligheid en verwardheid. De meeste bijwerkingen gaan na enkele dagen tot weken vanzelf over als u gewend bent geraakt aan morfine. Over sufheid is reeds geschreven in deze folder.

- Verstopping komt vaak langdurig voor. Daarom zal uw arts altijd een laxeermiddel voorschrijven. Het is belangrijk dat u dit middel inneemt zolang u morfine gebruikt. Ook is het van belang om voldoende vocht en vezelrijke voeding te gebruiken als dat mogelijk is.
- Misselijkheid komt regelmatig voor. Soms schrijft uw arts een middel voor om misselijkheid ten gevolge van morfine te voorkomen.
- Duizeligheid kan vooral optreden bij het opstaan uit bed of uit een stoel. Door rustig van houding te veranderen kunt u hiermee rekening houden.
- Verwardheid komt soms voor. Verandering van omgeving en gebruik van andere medicijnen kunnen oorzaak zijn van verwardheid. Morfine kan daarbij een rol spelen.
- Een voorstadium van verwardheid kan zich uiten in levendige dromen en moeite hebben om droom en werkelijkheid uit elkaar te houden. Als deze signalen zich voordoen, is het goed om ze te melden aan uw behandelend arts.

Goed om te weten...

Chronische pijn en doorbraakpijn

Ondanks de behandeling van pijn met morfine, kan er sprake zijn van zogenaamde doorbraakpijn. Doorbraakpijn is pijn die plotseling optreedt ondanks het dagelijkse (standaard) gebruik van pijnstillers. Voor doorbraakpijn worden (morfine–achtige) pijnstillers voorgeschreven die u dan extra kunt nemen. De werking hiervan is kortdurend: van 2 tot 4 uur. Voor chronische pijnen worden meestal langwerkende middelen gegeven.

Verschillende toedieningsvormen

Morfine–achtige pijnstillers kunnen op verschillende manieren worden gegeven:

- via de mond (tabletten, capsules, drank of zuigtablet);
- via de huid (pleister);
- via de anus (zetpil);
- via een injectie (onder de huid);
- in een spier (of in een bloedvat);
- via een infuus (in een bloedvat of onder de huid);
- via een ruggenprik.

Belangrijke aanwijzingen

- Houd goed overleg met uw arts en volg de voorschriften op.
- Bij het instellen van de behandeling met morfine moet uw arts de juiste dosering bepalen. Het is daarom belangrijk dat u eerlijk en open bent tegen de arts en vertelt of en hoeveel pijn u nog heeft, maar ook wat de belangrijkste bijwerkingen zijn. Pijn kan grotendeels beheersbaar worden gemaakt, maar dat kan uw arts alleen samen met u.
- Verhoog of verlaag nooit zonder overleg met uw arts de voorgeschreven dosis. Hierdoor kunnen respectievelijk bijwerkingen of ontwenningsverschijnselen optreden.
- Het gebruik van morfine kan leiden tot een verminderd reactie– en concentratievermogen. Bij dagelijkse bezigheden kunt u daar last van hebben.
- De Nederlandse wetgeving schrijft een rijverbod voor tijdens de eerste twee weken van het gebruik van morfine of tijdens de eerste twee weken bij verandering van dosering
- Alcohol kan de bijwerking sufheid versterken. Wanneer alcohol met mate genuttigd wordt, dan zijn er geen negatieve effecten op morfine als pijnstilling. Gematigd alcoholgebruik is daarom toegestaan bij het gebruik van morfine.

Bij vragen kunt u bellen naar:

Wilt u dit boekje bij ieder volgend bezoek aan het ziekenhuis mee nemen?

Bron: Pijn bij kanker, Oncologische richtlijnen. Uitgave van de Vereniging voor Integrale Kankercentra (VIKC)

www.ikazia.nl

Let op: *In deze folder staat informatie die belangrijk is voor u. Heeft u moeite met de Nederlandse taal? Lees deze folder dan samen met iemand die de informatie voor u vertaalt of uitlegt.*

Please note: *This leaflet contains information that is important for you. If you have trouble understanding the Dutch language, you should read this leaflet together with someone who can explain the information or translate it for you.*

Dikkat: *Bu broşür sizin için önemli bilgiler içerir. Hollandaca okumakta zorlanıyor musunuz? O zaman broşürü bilgileri sizin için çeviren ya da açıklayan biriyle okuyun.*

Uwaga: *Ta ulotka zawiera ważne dla Ciebie informacje. Masz trudności ze zrozumieniem języka holenderskiego? Przeczytaj tę ulotkę razem z kimś, kto przetłumaczy jej treść lub będzie w stanie wyjaśnić zawarte w niej informacje.*

انتبه: هناك معلومات مهمة بالنسبة لك في هذا المنشور. هل تواجه صعوبة في اللغة الهولندية؟ اقرأ إذن هذا المنشور مع شخص آخر يترجم أو يشرح لك المعلومات.

Ikazia Ziekenhuis
Montessoriweg 1
3083 AN Rotterdam
www.ikazia.nl

Fabels en feiten over morfine
800711-NL / 2020-04